

Kjak

Jørgen Niclasen

Framtíðin er borgarlig

Føroysku familjurnar hava millum heimsins hægstu skattatrýst og liva í dýrasta landi í Evropa og samstundis hava vit ovurstórt hall á figgjarlógini. Her má broyting koma í.

Løgmansrøðan á Ælav-søku í ár var í nógvar mátar lík undanfarnu. Hon skal jú lýsa tað sum er gjør, og so ikki minst, seta út í korti hvussu frameftir skal húsast. Røðan lýsir væl tað, sum er gjørt í ABC-samgonguni. Lýsir og rósar øllum teimum málum vit loystu, so leingi Sambands- og Javnaðar-

flokkurin vildu samstarva við Fólkaflokkinn.

Verri er, tá løgmaður roynir at greiða frá, hvat frameftir skal henda. Við lýsingarorðum verða ynskir lýst, men lítið og einki um hvussu hesi skulu náast. Í røðuni eru ynskir, sum røðan sjálv mótsigur.

Td. skal tað loysa seg at arbeiða, men løgmaður boðar frá stórum skatta-hækkingum. Heilsutrygdar-gjaldið skal leggjast omaná lønarskattin, pensiónskipan skal hækka skattin og hækka skattainngjaldið til

samhaldsfasta og í triðja lagi skal kringvarpsgjaldið leggjast á skattin. Hetta eru fleiri prosent í skattahækking. Segði løgmaður, loysa seg at arbeiða?

Eisini verður fráboða, at almenni greiðin skal effektiviserast og minkast, men einki hvussu. Heldur er í røðuni ein røð av ynskjum um at økja um almenna sektorin.

Tó hevur løgmaður tvey ítøkilig mál. Annað er at tvinga kommunur samanuttan nakra sum helst fólksliga tilgongd og hitt er

at halda fram við kollvelting av fiskivinnuni, við færri og munandi ótryggari rættindum og at landsstýrið enn ikki hevur tikið støðu til hvussu nógvar nýggjar skattir og gjöld skulu leggjast á fiskivinnuna.

Okkara samtið er merkt av at heimurin hevur verið í eini figgjarkreppu. Allastaðni í heiminum eru broytingartíðir og tað stórar broytingartíðir. Eftir øllum at døma allastaðniuttan í Føroyum. Við fáum undantøkum leggur Løg-mansrøðan upp til still-

støðu her hjá okkum. Á kinesiskum merkir kreppa tvey orð, nevniliga vandi og møguleikar. Gera vit einki, er vandi á ferð. Vit mugu brúka møguleikarnar og hegna at fremja broytingar.

Tað eigur at standa øllum greitt, at neyðugt er við broytingum, um vit skulu varðveita vælferðina. Føroy-sku familjurnar hava millum heimsins hægstu skattatrýst og liva í dýrasta landi í Evropa og samstundis hava vit ovurstórt hall á figgjarlógini. Her má broyting koma í.

Framtíðin er borgarlig. Jú

fýrr vit øll síggja tað, skjótari verður á mál. Tað verður ikki lætt, men tað er neyðugt. Størri partur av samfelagnum má verða privatur. Størri partur av samfelagnum má verða skapandi. Samfelagið má vaksa seg úr naggatørnini og fyri alt í verðini ikki skatta okkum javnvág. Er ein vøkstur, tú velur at skræða upp vit rót, so er tað fyri at fáa vøksturin burtur.

Almenna húsarhaldið, Privatu húsarhaldini og vinnuligu húsarhaldini, mugu gerast meira haldførð.

Ingrid S. Henriksen

valevni hjá Javnaðarflokkinum

Heimahjálpin má virka eftir ætlan

Avvarðandi hjá eldri og óhjálpnum, fakfólk innan eldraðkið og Landsfelag Pensjónista hava seinastu árin javnan víst á, at skipanin við heimahjálp ikki virkar eftir ætlan

Ætlanin við skipanini við heimahjálp, ið varð bygd upp í 1970 árunum, skuldi borga fyri at eldri og óhjálpin skuldu hava møguleika at verða verandi í egnum heimi longst møguligt. Hjálp skuldi veitast til bæði persónliga røkt og til reingerð v.m. í heiminum. Henda ætlan var og er framvegis í samsvari við tey ynski, sum fólk flest hava, tá umræður bústaðarumstøður, tá fólk eldast og heilsan fer at bila. Flestu fólk, ið nærkast pensjónsárum, siga, at tey ynskja at kunna búleikast í egnum heimi longst møgu-ligt ella ynskja at flyta í alternativen eldrabústað, tá kreftirnar ganga undan, tey gerast sjúk og ov tungt gerst at búleikast í egnum sethúsum. Allarflestu fólk ynskja bert at flyta á ellis-ella røktarheim, tá/um tað ikki er møguligt longur at klára seg í egnum heimi.

Heimahjálpin ein viðfáningur

Heimahjálpin er seinastu mongu árin vordin útholað og er nú vordin til ein viðfán-ing, sum als ikki livir upp til endamálið við skipanini – nevniliga, at fólk skuldu klára seg í egnum heimi longst møguligt við hjálpin og stuðli frá heimahjálparskipanini.

Hevur gingið afturá við heimahjálpin

Í seinasta blað hjá Landsfelag Pensjónista “Sólsetur” varð víst á, at heimahjálpin tey fyrstu nógvu árin virkaði væl. Men at seinastu 10-15 árin hevur gingið afturá við heimahjálpin. Víst verður á, at so at siga hvørt ár, tá tað líður út á árið, verður boðað frá, at nú verða ikki fleiri tikin inn í skipanina, ella nú verður skorið niður uppá veitingar, fólk fáa færri tímar um vikuna og at tíðin til tann einstaka verður

stytt. Grundgevingin fyri hesi gongd sigst hvørja ferð at vera hin sama: at peninga-játtanin til skipanina ikki røkkur.

Heimahjálpin eigur at verða munandi styrkt

Í febr. 2010 var orðaskifti um heimahjálpin í lögtinginum. Undir orðaskiftinum nevndu lögtingslimir, at eldri og óhjálpin ikki fáa ta hjálpin frá heimahjálpin, sum tey hava fyri neyðini. Víst varð á, at eldri og óhjálpin aloftast bert fáa hjálpin til persónliga røkt, men verður hjálpin til reingerð í heiminum aloftast skorin burtur, tí játtaði peningurin til heimahjálpin bert røkkur til persónliga røkt og ikki eisini til reingerð v.m. í heiminum.

Tingmaður úr Sjálvstýris-flokkinum segði, at tað at eldri og óhjálpin fáa ov litla heimahjálpin ger, at trýstið á ellis- og røktarheimini verður ov stórt. Undir við-

gerðini varð nevnt, at hvørt røktarheimspláss kostar uml. 1.200 kr. um dagin og at kostnaðurin á demens-heimum er uml. 1.500 kr. um dagin. *Víst varð á, at heima-hjálpin átti at verið styrkt fyri at spara pening til kostnaðar-tung røktarheimspláss.*

Rósa Samuelsen, lands-stýriskvinna í almanna-málum, legði dent á, at fólk eiga at búgva heima hjá sær sjálvum so longi sum gjørligt. Hon vísti á, at trýstið á heimahjálparskipanina er stórt í mun til játtanina og at heimahjálpin er treytað av játtanini til økið. Hon gjørdi vart við, at tá á stendur við peningi til skipanina, verður reingerðin skerd, so fólk kunnu fáa hjálpin til neyðuga persónliga røkt. - Landsstýris-kvinnan segði, at seinastu mongu árin hevur rein-gerðin altíð verið skerd í mun til játtanina til heimahjálpin.

Alternativ við til nøktandi

heimahjálpin eru kostnaðar-tung ellis- og røktarheim

At reingerð til eldri og óhjálpin, sum búgva í egnum heimi, verður spard burtur, tí landskassin skal spara, er sparitiltak, ið ikki er skilagott. Hetta bæði tí, at fólk ynskja at búgva í egnum heimi longst møguligt við nøktandi heimahjálpin frá tí almenna og tí at alterna-tivið til heimahjálpin, ið ikki er nøktandi, er, at eldri og óhjálpin kenna seg noydd/trýst at flyta inn á kostnaðar-tung ellis- og røktarheim.

Upplýst verður, at hvørt einstakt pláss á ellis- og røktarheiminum kostar uml. 1.200 til 1.500 kr. um dagin. Meðan kostnaðurin hinvegin fyri hvønn heimahjálpstíma í miðal er uml. 121 kr. um tíman. Hesi tøl vísa, at vit kunnu fáa uml. 10 til 12 tímar í heimahjálpin um dagin fyri hvørt ellis- og røktar-heimspláss. Eygsýnt er, at

vit kunnu nýta peningin til eldrarøkt á nógv skynsamari hátt enn gjørt verður í lötuni. Tískil er skilagott og neyðugt, sum skjótast at styrkja heimahjálpin.

Heimahjálpin til eldri og óhjálpin má tryggjast í Eldralóg

Eldri og óhjálpin mugu ikki framhaldandi haldast fast í støðu, har valið stendur millum “longst møguligt í egnum skitti” ella pláss á ellis- ella røktarheimi. Lóggevandi myndugleikin – lögtingið og landsstýrið – mugu fáa Heimahjálpin í rætta legu, ið tryggjar, at eldri og óhjálpin fáa hjálpin til persónliga røkt umframt til reingerð v.m. í heiminum - so heimahjálpin aftur verður almenn sosial skipan, sum tryggjar, at eldri og óhjálpin kunnu búgva í egnum heimi longst møguligt.